

Titel: VIII.

Citation: "VIII.", i *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind I. Spalte 1-1476*, s. 387.
Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-g01-shoot-d1e111142/facsimile.pdf> (tilgået 01. juni 2024)

Anvendt udgave: Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind I. Spalte 1-1476

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

om Forhandlingerne paa Rigsdagen.

Fire og tredelte Røde.

(Sant)

Jeg begreb, om de, der tale i de heiere Stænders Interesse, om de sagde: vi agte ikke paa Maaen, og de Mand, som fra Maaen komme ind i Gæren, ere ikke døde nok for den; men den, der taler Maaens Sag, maa anfæ Maaemanden for en hæderlig Mand, saa god som nogen Mand. Man siger, at de af de heiere Stænder, som træde ind i en Gær, der behaarer af saadanne Ølemænd, der behaarer af denne Maaesclasse, at de skulle lige døddet deran; — saa ere de ikke de oplyste Mand, de udgive sig for, thi den oplyste Mand, og den af vort Mevilliet giennemtrængte Mand, han vil føle sig vel mellem Maaen; han vil føle, at den anseender disse Gærstæder, og han vil altid have høit imellem den. Saa od ved huse paa, at den Dannede, hvis Sag vi skulle tale, er ikke den at have lagt en heit Dret Begær, at have gaaret med visse Stænder; men det er den, hvorved man igjennem det, man har lært, igjennem det, man har set, og igjennem det, man har følt, er blevet et bedre og karakterfaldere Menneske, der forhaarer at være Livets Dæmring. Uder od aldrig her fra denne Sal late udgaae Død, som bringer Nogen til at anfæ den Mand som nedværdiget, der paa Grund af sin Fortæl kommer til at indtage en Stilling, som maaskee for Nidilisset uventet ham. Vi gjere derved Hverens døddet tung; vi hjælpe Ingen, vi uventet Mange. Men er det ogsaa saant, vil man sige, at denne Mand skal foaledes føle og foaledes tænke, og kan han føle og kan han tænke foaledes? Jo, tilintetse kan han, hvis der er Sandhed i hans Tanke, thi ellers vil han føle sig ligesaa tilintetset, naar han seer den Vænterne at blive forbigaaet, at blive fri for Værnepligten paa Grund af sin Vænterhed. Hverens er bievnen til ved Naturrens Kraft ligesaaefter om End Ståning; det maa vi troe paa, naar vi troe paa en Syerelse i Verden. Netop den Hattige maa altsaa fra den tioligtige Tid vide at indtage sin Stilling; han maa ikke søge at sige op paat hve re Levin i Samfundet, hvor han ikke hveer hjemme, han maa saale under sig de Kræfter, han behøver for at bevare sin Stilling og vide at opfatte den, og dertil hveer ogsaa, at han tydeligt maa sante sig ind i, at det er hans Pligt at værne om Fædrelandet, hvis Væder ikke ville udføre den for ham, eller hvis han ikke er en saa udmærket Mand, at Staten finder det påfende at sette en Mand i hans Sted. Det er ikke Middelmaadigheden, vi skulle søge at hjælpe op; det er ikke den Middelmaadige eller den Forsægtige, som trauger efter en heiere Stilling end den, Naturen har stadt ham til. Den Mand, som ikke kan føle sig stærk nok til at dære hvele Vorden af den Stilling; han har paataget sig, den Mand skal blive i en lavere Stilling, han skal vide, at det var hans Kald, og han skal ikke føle sig uhyfelig derved. Derfor man gaar loot paa at foruadre Samfundets hvaldene foaledes, at man vil gjere Maaeborne med Hensyn til Vejledelsen ringere, siger jeg: det er et stort Maal, men et Maal, et ævlet Maal, som man kan eftertraage langsomt, og det er umuligt at hveerhæjere det tilfælde. Kunne vi altsaa ikke raade Ved paa de Fortælligheder, som ligge i Samfundets hele Degantation, og foaledes forhinder den Maaeb, man har her omtalt, saa er det ikke paa dette Sted, Maaeboden lader sig ramme. Man har overført, og jeg troer, at det er en væsentlig Heil hve næsten alle den, som motvægte sig Stillingsoverføjet; man har overført, at Stilling er i sig selv intet Andet end Vætte. I Vædet findes der jo, efterat en Væ om almindelig Værnepligt er indført, sin Fortællende. Alle ere jo under samme Fortællende. Naar Gen ved Vedtrafning eller ved at

have tjent sin Tid ud har frigjort sig og indtræder i en Andens Plads, bliver den Anden ikke derved afsjælet fri, men han hutter; han hutter sig fra det Sted, hvorpaa han fød, den paa det Sted, hvorpaa den Anden fød. Denne Væting vil man jo under ingen Omstændigheder kunne hemme; men naar man ikke kan hemme Væting, er jo Stillingen indbefattet deri. Hveledes vil man hemme Stillingen? Hveledes vil man gjere det, som er Værligt, naar det gjøres af fri Indvæntse, til Mævilligt, naar det gjøres til Gævndah for Contract? Jeg indfæer altsaa ikke, hveledes man paa en fornuftig og en med vor Vedgøining og vortige Samfundforhold overensstemmende Maade vil kunne forbyde Stillingen, og just fordi jeg ikke kan begribe, hveledes man vil kunne forbyde den uden, saa at sige, at hunde med alle de Vænter, hvorpaa vor hele Samfundorden berøer, just derfor underhæter jeg den.

Orked: Det er vist nok, at Stillingsoverføjet har Sider, hvorfra det ingenlunde er anbefælligt; at den moralsociale Indvæntse og den Forvæling af Armeen, som man vænter af den almindelige Værnepligt, for en stor Dret berøet vil tabes. Det er ganske vist, at det har den uheldige Følge, at den Dannede, der ikke har Maad til at stille for sig, mere vil føle det Uheldigt ved at udeve Værnepligten, end naar Alle uden Undtagelse skulle tjene; thi han vilde da komme til at tjene sammen med mange flere af sine Væge, i hveerfor at han nu maaskee forberedelsen vil komme til at tjene med mindre dannede og moralske Høit, hvilket er at formode om Hveretallet af den, der late sig stille. Men uagtet saaledes Stillingsoverføjet har meget Forvæntende, især naar det staar i Forbindelse med almindelig Værnepligt, vover jeg dog ikke at modstætte mig det; thi medens man maa erkende, at der lader sig gjere mange Indvæntinger imod Sydemet, mener jeg dog, at det vilde være uretfærligt at stræffe det den gode Side, at det saavel gjere de Uformuadre Værlighed til at erpøer sig en Pengefæ, som Andre, for hvem Værnepligten vilde være særlig befærlig, vil derfor at gjere sig frie; og det er naturligt, at Ingen paatager sig at late sig stille for Andre, uden at han finder sig tjent dermed. Jeg troer ogsaa, at det for Mange af den, hvem Værnepligten nu først vil ramme, vilde være i høiteste Grad træffende, naar de ikke ved deres Formue eller deres Bønners Hjælp kunde frigjøre sig for Tjenesten, og disse gjæfter ikke blot de hidtil vænteste Stænder, men ogsaa den hidtil væntestige Bondestand, af hvilken Mange, paa Grund af deres Stilling, i. Er. som Gaardejndere, kunde finde det yderst befærligt at gjere Krigstjeneste. Jeg vover dets for ikke at erklære mig imod Stilling og mener, at det maa overlades Fremtiden at bestemme, hvorvidt et Sydem, der tilhæder Hensyn til visse borgerlige og huuslige Stillinger, lige tilgængelige for alle Stænder, maatte være at foretræffe for et Værnepligtsoverføjet efter almindelige Vægheds-Grundsaninger, naar dette forenes med Vedtrafning og Stilling. Den ævete Rigsdagsmand, som talte hve, er hveender selv, at i og for sig var det Sydem at foretræffe, hveens efter man udvalgte ved Krigstjenesten den, der vare bedst Riffede til den og mindst hvele befærede af den; men hvis dette Sydem skulle udføres saaledes, som han angav, at nemlig visse Personer, som gaved Raad af Jærg, afgjorde efter deres individuelle Hensynene hvem der saaledes skulle udvæntes, saa var det vistnok rigtigere, at der gaved almindelige Regler om de Fortæll, der skulle liges i Vedtrafning ved Hveerføjet af hiint Spørgsmaal, ligesom at der da ikke blev Spørgsmaal om at fritage nogen væntestig Mand for at Krigstjeneste, men kun for den frangere Tjeneste. Men, som sagte,